
Notat

28. september
2022

Arbejds miljørådets tilbagemelding vedrørende tilrettelæggelse af natarbejde

Indhold

1. Baggrund	2
2. Supplerende materiale om natarbejde	2
3. Bemærkninger og handlingsforslag.....	2

Bilag:

Bilag 1: Svar på spørgsmål fra AMR's arbejdsgruppe om arbejdstid d. 11. januar 2021 – opdateret april 2021

Bilag 2: AT's oversigt over regulering af natarbejde

Bilag 3: Oversigt over BFA's materiale om natarbejde

Bilag 4: AH data om udbredelse/forekomst af natarbejde

1. Baggrund

Beskæftigelsesministeren har i september 2020 sendt et brev til Arbejds miljørådet og gjort opmærksom på en ny artikel fra Det Nationale Forskningscenter for Arbejds miljø (NFA) med forskningsbaserede anbefalinger vedrørende tilrettelæggelse af natarbejde. Artiklen er baseret på diskussioner af videnskabelig litteratur blandt 15 forskere fra primært de nordiske lande. Diskussionerne foregik på workshops primo 2020. Kort fortalt vurderes det i artiklen, at der er mindre risiko for ulykker og sandsynligvis brystkræft, hvis natarbejdet tilrettelægges med:

- Højest 3 nattevagter i træk
- Mindst 11 timer mellem 2 vagter
- Højest 9 timers varighed af vagter

Desuden anbefales det i artiklen, at gravide normalt arbejder maksimalt 1 nattevagt om ugen for at mindske risiko for abort og andre graviditetskomplikationer.

2. Supplerende materiale om natarbejde

En arbejdsgruppe under Arbejds miljørådet har i januar 2021 drøftet anbefalingerne med forskere fra NFA, som har bidraget til de nye anbefalinger. På baggrund af denne drøftelse udarbejdede NFA et notat, hvor arbejdsgruppens spørgsmål er besvaret med skriftlige svar (jf. bilag 1).

Arbejds miljørådet vedlægger følgende supplerende materiale om natarbejde:

- Bilag 1: Svar på spørgsmål fra AMR's arbejdsgruppe om arbejdstid d. 11. januar 2021 – opdateret april 2021
- Bilag 2: AT's oversigt over regulering af natarbejde
- Bilag 3: Oversigt over BFA's materiale om natarbejde
- Bilag 4: AH data om udbredelse/forekomst af natarbejde

3. Bemærkninger og handlingsforslag

DA, FH, Danske Regioner, KL, Finanssektorens Arbejdsgiverforening og Lederne har noteret sig følgende:

- Natarbejde skal planlægges, tilrettelægges og udføres, så det er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.
- Den bedste sikring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed er at begrænse forekomsten af natarbejde. Natarbejde er dog samtidig forbundet med helt centrale samfunds- og produktionsmæssige opgaver, som er nødvendige at varetage om natten.
- Der er brug for branchespecifikke løsninger, idet muligheder og udfordringer med natarbejde varierer på tværs af brancher. Natarbejdstid er reguleret i overenskomster og lovgivning (der henvises til bilag 2, oversigt fra Arbejdstilsynets notat for så vidt angår lovgivning). Det bemærkes i den forbindelse, at overenskomstdækningen

på det samlede arbejdsmarked er 82 pct. (Tæt på 100 pct. på det offentlige område og 73 pct. på det private område).

- Flere BFA'er har information om natarbejde i deres materialer - der henvises til bilag 3.
- Det er fortsat relevant med mere forskning om natarbejde og forhold relateret til natarbejde

DA, FH, Danske Regioner, KL, Finanssektorens Arbejdsgiverforening og Lederne foreslår følgende:

- At Arbejdsmiljørådet noterer sig at arbejdsmarkedets parter vil forholde sig til NFA's anbefalinger om natarbejde.
- At Arbejdsmiljørådet iværksætter en kampagne om lovkravet om helbreds kontrol med udgangspunkt i BFA-materiale.
- At Arbejdsmiljørådet iværksætter en bred forebyggelseskampagne om natarbejde med inddragelse af BFA'er – hvor der sættes fokus på hele forebyggelsespaletten i forhold til helbredsrisikoen ved natarbejde, herunder betydningen af gode søvnrutiner, indflydelse på arbejdets tilrettelæggelse og muligheden for at planlægge natarbejdet ud fra den øgede ulykkesrisiko om natten.
- Det anbefales, at der forskes mere i natarbejde og i forhold relateret til natarbejde, bl.a. hvordan skift fra natarbejde til aften og morgen arbejde påvirker helbred og work-life balance. Forskningen bør være anvendelsesorienteret og dermed tage højde for, at forskellige dele af arbejdsmarkedet har forskellige mønstre, forudsætninger mv.

Akademikernes bemærkninger

Akademikerne er enige med resten af Arbejdsmiljørådet i, at det fortsat er relevant med mere forskning i natarbejde. Akademikerne mener dog, at forskningen bør fokusere særligt på konsekvenserne af højt arbejdstempo, tidspres og følelsesmæssige krav om natten samt i virkningsfulde forebyggende tiltag¹.

Akademikernes forslag

Akademikerne mener, at NFA's fire anbefalinger om natarbejde skal omsættes til lovgivning. Nærmere bestemt ved styrket, tydelig og klar regulering af natarbejde i arbejdsmiljølovgivningen.

Reglerne skal understøttes gennem konkret og handlingsanvisende vejledning fra Arbejdstilsynet.

¹ NFA peger i notatet "Svar på spørgsmål fra AMR's arbejdsgruppe om arbejdstid d. 11. januar 2021 – opdateret april 2021" på, at forskning i disse områder er relevant.

Det skal samtidig være mulighed for fleksibilitet gennem fravigelse af reglerne om natarbejde ved aftaler mellem de mest repræsentative arbejdsmarkedsparter inden for de pågældende faglige områder.

Akademikerne lægger vægt på, at store dele af arbejdsmarkedet ikke er dækket af overenskomster, og at formålet med anbefalingerne handler om arbejdstagernes sikkerhed og sundhed ved natarbejde. Ved indgåelse af aftaler om natarbejde, sikrer vi derved ikke arbejdstagernes sikkerhed og sundhed bredt set, men efterlader gruppen af arbejdstagere, som ikke er dækket af en overenskomst. Akademikerne finder det samtidig ikke tilstrækkeligt at lade denne gruppe af arbejdstagere omfatte af eksempelvis arbejdstidsloven², idet denne lovgivning ikke indgår som en del af arbejdsmiljølovgivningen og ikke håndhæves af Arbejdstilsynet.

Akademikerne er enige i, at den bedste sikring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed er at begrænse forekomsten af natarbejde, samt at natarbejde samtidig er forbundet med helt centrale samfunds- og produktionsmæssige opgaver, som er nødvendige at varetage om natten. Disse modsatrettede hensyn kan netop varetages gennem regulering i arbejdsmiljølovgivningen, idet lovgivningens generelle forebyggelsesprincipper tilsiger, at arbejdsgiver først skal søge at begrænse udsættelsen for risici (forekomst af natarbejde), og hvor dette ikke er muligt, skal arbejdet tilpasses mennesket og tilrettelægges forsvarligt.

Det er værd at bemærke, at både Norge og Sverige allerede regulerer natarbejde direkte i deres respektive arbejdsmiljø- og arbejdstidslovgivninger³. Samtidig er der i Norge og Sverige vide muligheder for at indgå kollektive aftaler om arbejdstid, herunder natarbejde.

² Bekendtgørelse af lov om gennemførelse af dele af arbejdstidsdirektivet.

³ Både Norge og Sverige har en lovgivning, som i udgangspunktet bygger på et forbud mod natarbejde, hvortil der er angivet undtagelser (bl.a. hvor det af samfunds- og produktionsmæssige grunde er nødvendigt at arbejde om natten). Akademikernes forslag er mindre vidtrækkende, idet vi ikke foreslår et forbud mod natarbejde.